

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: OSA; Euroopan turvallisuusagenda

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: OSA; Euroopan turvallisuusagenda (E 16/2015 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija, poliisiosasto Johanna Puiro, sisäministeriö
- apulaisosastopäällikkö, rajavartio-osasto Matti Sarasmaa, sisäministeriö
- poliisiylitarkastaja Anu Jaakkola, Poliisihallitus.

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Tulli
- keskusrikospoliisi
- suojelupoliisi.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi 28.4.2015 tiedonannon Euroopan turvallisuusagendasta (COM(2015) 185 final). Turvallisuusagendan tarkoituksena on määrittää sitä, kuinka unioni voi tuoda lisäarvoa tukemalla jäsenvaltioita sisäisen turvallisuuden takaamisessa. Agenda on laadittu vuosille 2015—2020, ja se on tarkoitettu unionin ja jäsenvaltioiden yhteiseksi agendaksi.

Agenda muodostuu neljästä osasta: 1) Turvallisuusyhteistyön tehostaminen, 2) EU:n toiminnan lähtökohtien lujittaminen, 3) Kolme painopistettä ja 4) Jatkotoimet.

Turvallisuusyhteistyön tehostamiselle määritellään viisi avainperiaatetta, jotka ohjaavat kaikkien toimijoiden toimintaa. Avainperiaatteet ovat 1) perusoikeuksien täysimääräisen kunnioitta-

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2015 vp

misen varmistaminen, 2) läpinäkyvyyden, vastuuvollisuuden ja demokraattisen valvonnan lisääminen kansalaisten luottamuksen lisäämiseksi, 3) EU:n säädösten paremman soveltamisen ja täytäntöönpanon varmistaminen, 4) virastojen välinen ja monialainen lähestymistapa ja 5) kaikkien turvallisuuden sisäisten ja ulkoisten ulottuvuuksien sovittaminen yhteen.

EU:n toiminnan lähtökohtien lujittamiseksi tulee parantaa tietojenvaihtoa, lisätä operatiivista yhteistyötä, ja tukea koulutusta, rahoitusta, tutkimusta ja innovointia. Tietojenvaihdossa on ensisijaisesti keskityttävä voimassa olevien sääntöjen, esimerkiksi Prüm-puitteiden, aukottomaan täytäntöönpanoon ja jo tehtyjen ehdotusten, esimerkiksi EU:n PNR-direktiivin, Europol-asetuksen ja tietosuojauudistuksen, hyväksymiseen. Myös Schengenin tietojärjestelmän, Schengenin rajäsäännösten ja ECRIS-järjestelmän kaltaisia keskeisiä välineitä olisi arvioitava ja mahdolliset puutteet korjattava.

Agendan mukaan operatiivisen yhteistyön alalla EU:n toimielimet, virastot ja yhteistyövälineet tarjoavat jo nykyisellään toimivan toimenpidevalikoiman, jonka avulla EU:n turvallisuuspolitiikkaa toteutetaan käytännössä. EU:n virastojen välisen synergian lisäämisellä, järjestelmällisellä koordinoinnilla ja yhteisten tutkintaryhmien kaltaisten välineiden täysipainoisella käytöllä voidaan vaikuttaa merkittävästi turvallisuushkien ehkäisemiseen ja havaitsemiseen ja niihin vastaamiseen.

Agendassa on nostettu keskeisiksi painopistealueiksi 1) terrorismin torjunta ja radikalisoitumisen ehkäisy, 2) järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan vaikeuttaminen ja 3) kyberrikollisuuden torjunta. Kunkin painopisteen alla esitellään komission ehdottamia toimenpiteitä.

Lopuksi turvallisuusagendassa käsitellään täytäntöönpanoon liittyviä jatkotoimia.

Valtioneuvoston kanta

Suomi kannattaa komission lähestymistapaa tiedonannossa Euroopan turvallisuusagendaksi. Monet Suomen edistämistä painopisteistä on otettu huomioon agendassa. Agenda luo hyvän pohjan EU:n sisäisen turvallisuuden kehittämisen jatkotyölle.

EU on Suomelle tärkeä turvallisuusyhteisö. Unioni tukee jäsenvaltioita turvallisuuden varmistamisessa. Sisäisen turvallisuuden rajat ylittävien uhkien, kuten terrorismin, järjestäytyneen rikollisuuden, kyberrikollisuuden ja hybridiuhkien torjumiseksi EU:n ja jäsenvaltioiden on parannettava yhteistyötään.

Sisäisen turvallisuuden kehittäminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa. On tärkeää, että sisäisen turvallisuuden kysymyksiä käsittelevät EU:n politiikka-asiakirjat pannaan täytäntöön yhtenäisellä ja johdonmukaisella tavalla. Euroopan turvallisuusagendan ohella tärkeimpiä sisäistä turvallisuutta edistäviä EU:n politiikka-asiakirjoja ovat EU:n muuttoliikeagenda ja digitaalisten sisämarkkinoiden strategia. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden liittymäpintoja on tärkeää huomioida myös korkean edustajan johtamassa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja ulkosuhteita koskevassa strategiaprosessissa. Korkean edustajan odotetaan aloittavan valmistelut EU:n turvallisuusstrategian laatimiseksi, mikäli kesäkuun Eurooppa-neuvostossa annetaan tälle työlle mandaatti.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2015 vp

Turvallisuusagendassa painotetaan kaikkien toimijoiden vastuuta sen täytäntöönpanossa, mutta roolit ja vastuut ovat jääneet joiltain osin epäselviksi. Suomi pitää hyvänä, että agendassa painotetaan kaikkien relevanttien toimijoiden vastuuta agendan täytäntöönpanossa. Suomi pitää tärkeänä, että agendan täytäntöönpanemiseksi laaditaan erillinen täytäntöönpanoasiakirja, jossa toimenpiteet vastuutetaan ja aikataulutetaan. Täytäntöönpanossa tulee ottaa huomioon myös muut turvallisuutta edistävät EU:n politiikka-asiakirjat. EU:n sisäisen turvallisuuden komitealla (CO-SI) tulisi olla vahva rooli agendan täytäntöönpanon seurannassa.

Agendassa esitetyt perusperiaatteet (perusoikeudet, läpinäkyvyys, valvontavastuu ja demokraattinen valvonta, EU-säädösten parempi soveltaminen ja täytäntöönpano, virastojen välinen yhteistyö sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteensovittaminen), kolme toimintatapaa EU:n toiminnan lähtökohtien lujittamiseksi (tietojenvaihdon parantaminen, operatiivisen yhteistyön lisääminen, tukitoimet koulutuksessa, rahoituksessa, tutkimuksessa ja innovoinnissa) sekä agendan painopistealueet (terrorismin torjunta ja radikalisoitumisen ehkäisy, järjestäytyneen rikollisuuden torjunta ja kyberrikollisuuden torjunta) vastaavat Suomen aiemmin esittämiä näkemyksiä. Avainperiaatteiden ja toimintatapojen on tarkoitus ohjata agendan täytäntöönpanoa ja tukea agendan painopisteiden työstämistä.

Suomen näkemyksen mukaan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ulottuvuuksien yhteensovittamista olisi voitu edistää agendassa laajemminkin ja vahvistaa EU:n toimielinten yhtenäistä ja johdonmukaista yhteistyötä. Suomen tavoitteena on jatkossakin edistää lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten operatiivisen yhteistyön vahvistamista kolmansien maiden kanssa.

Suomi pitää tehokasta ja turvallista tietojenvaihtoa, joka toteutetaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen, edellytyksenä EU:n sisäisen turvallisuuden tavoitteiden toteuttamiseksi. Esimerkiksi Prüm-päätösten täytäntöönpanon varmistaminen kaikissa jäsenvaltioissa tulisi edelleen olla yksi ensisijaisista tavoitteista. Lisäksi tulisi tarkastella EU-tason toimenpiteitä, joilla tiedonvaihtoa voidaan tehostaa. Näihin kuuluu erityisesti Europolin tietojärjestelmän ja korkean tietoturvan tason varmistavan SIENAn käytön tehostaminen. Suomi pitää tärkeänä, että agendassa suhtaudutaan myönteisesti tiedonhaun osittaiseen automatisointiin keinona tehostaa tiedon saatavuusperiaatteen toteutumista. Suomi pitää hyvänä, että komission tarkoituksena on tarkastella poliisijärjestelmien indeksihakujärjestelmän mahdollista lisäarvoa sekä samalla tukea muutaman jäsenvaltion suunnittelemaa mahdollista pilottiprojektia, jonka suunnittelussa myös Suomi on ollut mukana.

Suomi pitää tärkeänä, että neuvottelut EU:n matkustajarekisteriä (PNR) koskevasta direktiivistä saatetaan tehokkaasti päätökseen ja että komissio tekee EU-tuomioistuimen tulevien linjausten pohjalta ehdotuksen PNR-tietojen vaihtamista kolmansien valtioiden kanssa koskevasta yhtenäisestä lähestymistavasta.

Suomi kannattaa agendassa esitettyä näkemystä siitä, että jäsenvaltioiden viranomaisten välisen operatiivisen yhteistyön toteuttamista tulisi arvioida. COSIn tehtävänä on vahvistaa operatiivista yhteistyötä ja sillä voisi olla tässä luonteva rooli.

Suomen näkemyksen mukaan lainvalvontaviranomaisten koulutus ja sitä kautta verkostoituminen edistävät yhteisen luottamuksen ja ymmärryksen vahvistamista. On hyvä, että komissio pai-

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2015 vp

nottaa turvallisuutta yhtenä painopisteenä rahoitusvälineissä, tutkimus- ja innovointiohjelmissa ja koulutusaloitteissa. Suomen näkemyksen mukaan kyberympäristössä turvallisuutta tukee myös luotettavien ja turvallisten tieto- ja viestintätekniisten tuotteiden ja palveluiden saatavuuden sekä käytön lisääminen. Näitä tavoitteita voidaan digitaalisten sisämarkkinoiden esteiden lisäksi edistää myös koulutuksella, rahoituksella ja tutkimuksella.

Suomi pitää tärkeänä, että turvallisuusagendaa koskevassa tiedonannossa viitatus EU uuden sisäisen turvallisuuden rahaston (ISF) väliarvioinnissa vuonna 2018 arvioidaan kattavasti kuinka hyvin rahasto on vastannut näihin lainvalvontaviranomaisten tarpeisiin.

Suomi olisi pitänyt hyvänä, että myös rajavalvonta ja pelastustoimi olisivat olleet omina painopistealueinaan tässä agendassa, kuten ne olivat edeltävässä EU:n sisäisen turvallisuuden strategiassa. Näistä asiakokonaisuuksia on kuitenkin käsitelty osana muita asioita tässä agendassa ja rajavalvonta-asioita käsitellään lisäksi myös EU:n muuttoliikeagendassa. Suomen näkemyksen mukaan rajavalvonnalla on tärkeä rooli niin turvallisuus- kuin maahanmuuttoagendan toimeenpanossa ja siksi kyseisiä agendoja tulisi tarkastella rinnakkain.

Suomi pitää tärkeänä, että terrorismin kohonnut uhka EU:ssa ja muuttunut toimintaympäristö näkyvät ja heijastuvat agendassa. Suomi korostaa, että poliittinen vuoropuhelu ja yhteistyö kolmansien maiden kanssa, erityisesti väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn alalla, ovat entistä tärkeämmässä asemassa ja niiden koordinoitua valmistelua tulee korostaa huomioiden terrorismin torjunnan ulkoisten ja sisäisten ulottuvuuksien yhteydet.

Suomi kannattaa terrorismia koskevan puitepäätöksen (2008) päivittämistä, erityisesti ottaen huomioon Euroopan neuvoston puitteissa keväällä 2015 neuvotellun Euroopan neuvoston terrorismin ennaltaehkäisysovimuksen lisäpöytäkirjan.

Suomi pitää myös hyvänä, että agendassa kiinnitetään huomiota terrorismin torjuntakeinoihin ja esitetään tavoitteita koulutuksen alalla. Koulutuksen ja non-formaalin oppimisen, erityisesti nuorisotyön keinoin voidaan edistää integroitumista yhteiskuntaan ja ehkäistä väkivaltaista ääriajattelua. Suomi pitää tärkeänä kehittää johdonmukaisesti keinoja löytää syrjäytymisriskissä ja radikalisoitumisen riskissä elävät nuoret sekä vahvistaa opetussektorin ja nuorisosektorin osaamista tähän työhön liittyen.

Agendassa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi Suomi olisi pitänyt hyvänä, että agendassa olisi nostettu esiin tarve päivittää tämä EU:n terrorismin torjunnan strategia vuodelta 2005 heijastamaan terrorismin uhan muutoksia.

Suomi kannattaa vahvaa Europolia, joka toimisi lainvalvontaviranomaisten todellisena tiedonvaihtokeskuksena. Europolin roolia terrorismin torjunnassa on viime aikoina vahvistettu. Agendan mukaan Europoliin perustetaan terrorismintorjuntakeskus. Suomi pitää tärkeänä, että keskuksen mandaatti sidotaan Europolille säädettyihin tehtäviin, ja että keskus ei vaikuta jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan kansallisen turvallisuuden takaajina tai EU:n tiedusteluanalyytikeskuksen (IntCen) ainutlaatuisen rooliin terrorismiuhkan arvioijana.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2015 vp

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa komissio aikoo tehdä erinäisiä arvioita voimassa olevien toimenpiteiden ja lainsäädännön riittävydestä. Suomi pitää hyvänä, että ympäristörikokset on nostettu omana teemana agendassa esiin. Lisäksi agendan kirjaus paikallisviranomaisten keskeisestä roolista järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa on tärkeä. Suomi on pyrkinyt edistämään ns. hallinnollista lähestymistapaa rikosten torjunnassa ja siksi Suomi kannattaa komission esittämää ajatusta siitä, että paikallisviranomaisilla olisi oltava keinot jakaa tietoa muiden julkishallinnon elinten tai lainvalvontaviranomaisten kanssa tietosuojaa ja perusoikeuksia kunnioittain.

Suomi kannattaa kyberrikollisuuden torjuntaa yhtenä painopisteenä sisäisen turvallisuuden kehittämisessä. On hyvä, että tiedonannossa kyberrikollisuuteen ja sen aiheuttamaan uhkaan on sisälletty perinteisten kyberrikosten lisäksi myös Internetissä anonyymisti käytävä laiton kauppa (esim. huumausaineet ja aseet) sekä rahanpesu. Kyberrikollisuuden tutkinnassa edellytetään nopeaa tiedonvaihtoa. On tärkeää, että komissio aloittaa mahdollisimman pian agendassa mainitun tarkastelun lainkäyttövaltaan sekä todisteiden ja tietojen saatavuuteen liittyvistä rikostutkinnan esteistä. Tarkastelussa tulisi erityisesti pohtia sähköisten todisteiden ja tiedustelutietojen nopeaa saatavuutta ja siirtämistä maasta toiseen sekä tietojen saanti palveluntarjoajilta ja pohdittava keinoja edistää joustavan ja joutuisan oikeusapumenettelyn toteutumista. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon myös perus- ja ihmisoikeusnäkökohdat, kansalliset ja kansainväliset oikeusapusäännökset, tietosuoja sekä toimivaltuudet.

Kyberrikollisuuden torjunnan ohella Suomi pitää tärkeänä edistää kyberturvallisuutta turvaamalla Euroopassa luotettavien ja turvallisten digitaalisten hyödykkeiden sisämarkkinat. Suomi katsoo, että EU-tason politiikkatoimien tulisi tukea digitaalisen toimintaympäristön luottamuksen rakentamista ja tarvittaessa puuttua sitä heikentäviin ilmiöihin, kuten laajamittaisiin yksityisyyden suojan loukkauksiin verkossa. Suomen kanta digitaalisten sisämarkkinoiden edistämiseen on kuvataan tarkemmin valmisteilla olevassa E-kirjelmässä digitaalisia sisämarkkinoita koskevasta komission tiedonannosta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Euroopan turvallisuusagenda on komission valmisteleva tiedonanto uudistetuksi sisäisen turvallisuuden strategiaksi vuosille 2015—2020. Turvallisuusagendassa komissio luo katsauksen unionin sisäisen turvallisuuden nykyisiin ja tuleviin haasteisiin ja esittelee toimet, joita se pitää välttämättöminä EU:n sisäisen turvallisuuden korkean tason varmistamiseksi.

Valiokunta on aiemmin ottanut kantaa sisäisen turvallisuuden kehittämiseen mm. lausunnoissaan HaVL 25/2013 vp, HaVL 10/2014 vp ja HaVL 13/2014 vp.

Valiokunnan näkemyksen mukaan turvallisuusagenda antaa hyvän pohjan sisäisen turvallisuuden kehittämisen jatkotyölle. Monet Suomen painottamista asioista on huomioitu asiakirjassa. Unioni tukee jäsenvaltioita sisäisen turvallisuuden varmistamisessa. Agendan mukaan turvallisuusuhat saavat uusia muotoja, muuttuvat yhä kansainvälisemmiksi ja ovat luonteeltaan entistä

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2015 vp

useammin rajat ylittäviä. Valiokunta toteaa, että tällaisten uhkien torjumisessa on unionitason koordinoinnilla ja kaikkien toimintaan osallistuvien tahojen yhteistyöllä saavutettavissa merkittävää lisäarvoa. Valiokunta katsoo, että unionissa tarvitaan uudistettu sisäisen turvallisuuden strategia seuraaviksi viideksi vuodeksi.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että sisäisen turvallisuuden kehittäminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa. EU:ssa on annettu tai valmisteilla useita politiikka-asiakirjoja, kuten EU:n muuttoliikeagenda, digitaalisten sisämarkkinoiden strategia ja korkean edustajan tuleva Euroopan turvallisuusstrategia, joilla on liittymäkohtia sisäisen turvallisuuden kehittämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että nämä politiikka-asiakirjat pannaan täytäntöön yhtenäisellä ja johdonmukaisella tavalla, jotta ei tehdä päällekkäistä työtä ja toiminta on mahdollisimman tehokasta.

Turvallisuusyhteistyön avainperiaatteet ja EU:n toiminnan lähtökohtien lujittaminen

Turvallisuusyhteistyön tehostamiselle määritellyt avainperiaatteita ovat perusoikeuksien kunnioittaminen, läpinäkyvyys ja demokraattinen valvonta, EU-säädösten parempi soveltaminen ja täytäntöönpano, virastojen välinen yhteistyö sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteensovittaminen. Valiokunta pitää näitä periaatteita tärkeinä. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ulottuvuuksien yhteensovittamista olisi voitu edistää agendassa laajemminkin. Valiokunta tukee Suomen tavoitetta edistää lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten operatiivisen yhteistyön vahvistamista kolmansien maiden kanssa.

Turvallisuusagendan avulla pyritään parantamaan kansallisten lainvalvontaviranomaisten välistä tietojenvaihtoa, lisäämään viranomaisten välistä operatiivista yhteistyötä sekä edistämään turvallisuuteen liittyvää tutkimusta ja innovointia. Valiokunta toteaa, että rajat ylittävän rikollisuuden torjunta ja uusiin turvallisuushaasteisiin vastaaminen edellyttävät unionin lainvalvontaviranomaisten yhteistyön vahvistamista ja sujuvaa tiedonvaihtoa. Erityisesti tietoverkkorikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa tietojen vaihdon nopeus valtioiden välillä on avainasemassa. Valiokunta kannattaa sitä, että EU:ssa tehostetaan jo olemassa olevien tiedonvaihto- ja muiden instrumenttien täytäntöönpanoa. Tarvittaessa tulee valiokunnan mielestä kuitenkin olla valmius selvittää ja harkita lainvalvontaviranomaisten välisen tiedonvaihdon parantamista myös uusien keinoin perusoikeus- ja tietosuojanäkökohdat huomioon ottaen.

Agendaan sisällytetty erillinen jakso koulutukseen ja taloudelliseen tukeen liittyvistä tukitoimista kuvaa valiokunnan käsityksen mukaan hyvin lainvalvontaviranomaisten tarpeita ja tavoitteita osaamisen kehittämisessä. Toisaalta on tärkeä huomata, että koulutukseen sekä parhaiden käytäntöjen levittämiseen liittyviä huomioita esiintyy myös muualla asiakirjassa. Tutkimukseen ja innovointiin liittyen valiokunta toteaa, että erityisesti kyberrikollisuuden torjunta vaatii uudenlaisia erityisosaamista, jonka saatavuus on varmistettava. Erityisesti tältä osin tulisi pohtia mahdollisuuksia yksityisten toimijoiden tutkimuksen ja kehitystyön aikaisempaa parempaan hyödyntämiseen.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2015 vp

Painopistealueisiin liittyviä näkökohtia

Turvallisuusagendan painopistealueiksi on nostettu terrorismin torjunta ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisy, järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä kyberrikollisuuden torjunta, jotka vastaavat hyvin EU:n rikostorjunnan strategisen päätöksenteon pohjaksi tuotettuja tuoreimpia uhka-arvioita. Mainitut painopistealueet koskevat ajankohtaisia ja toisiinsa kytkeytyviä ilmiöitä, joihin puuttumiseksi tarvitaan EU-tasolla tehokkaita ja koordinoituja ratkaisuja.

Valiokunta on jo aiemmissa lausunnoissaan tähdentänyt kyberturvallisuutta ja tietoverkkorikollisuuden torjuntaa osana sisäasioiden kehittämistä ja pitänyt tärkeänä, että vuonna 2013 valmistuneen kyberturvallisuusstrategian tehokas täytäntöönpano varmistetaan. Valiokunta toteaa myönteisenä sen, että tietoverkkorikollisuuden torjunta on otettu yhdeksi turvallisuusagendan painopistealueeksi. Tietoverkkorikollisuus on moninainen rikollisuuden osa-alue, ja sen vaikutukset voivat kohdistua niin valtioihin, yrityksiin kuin yksityisiin kansalaisiin. Tietoverkossa tehdään varsinaisten tietoverkkorikosten lisäksi hyvin erityyppisiä rikoksia sekä laadultaan että vakavuusasteeltaan. Kybertoimintaympäristöä hyödynnetään laajasti myös ns. perinteisissä rikoksissa. Kyberrikoksissa keskeinen elementti on rajat ylittävyys, valtionrajojen hämartyminen toimintakentässä, joka on erittäin haastava. Tietoverkkoihin liittyvä tekninen kehitys on erittäin nopeaa, ja myös tietoverkkorikollisuus on nopeasti kehittyvää. Kyberhäiriöiden ja -rikosten tutkinnassa on välttämätöntä jatkuva, tehokas yhteistyö niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla lainvalvontaviranomaisten, tietoturaviranomaisten ja yksityisen sektorin kesken. Tärkeä huomio turvallisuusagendassa on, että tietoverkkorikollisuuden torjunta vaatii aivan uutta lähestymistapaa lainvalvontaan. Tietoverkkorikollisuuden torjunta edellyttää viranomaisten toiminnalta reaaliaikaisuutta, rajattomuutta ja kykyä nopeisiin muutoksiin, uudistumiseen ja innovaatioihin. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoitteita kannatettavina.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että rajaturvallisuus ei ole enää oma painopistealueensa, kuten se oli edeltävässä sisäisen turvallisuuden strategiassa. Rajaturvallisuutta on käsitelty turvallisuusagendassa osana muita asioita. Lisäksi rajavalvonta-asioita käsitellään myös EU:n muuttoliikeagendassa. Valiokunta toteaa, että EU:ssa rajaturvallisuudella on kaksi viitekehystä. Toinen liittyy sisäiseen turvallisuuteen ja toinen maahanmuuttovirtojen hallintaan. Molemmat näkökulmat ovat toiminnassa läsnä, mutta ne saattavat korostua eri tavoin vallitsevan tilanteen mukaisesti.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että rajaturvallisuuden merkitys EU:n sisäisen turvallisuuden yhteydessä tunnustetaan edelleen ja sitä kehitetään myös osana unionin sisäisen turvallisuuden kokonaisuutta, huolimatta siitä, että se ei sisälly turvallisuusagendaan omana painopistealueenaan. Rajaturvallisuuden merkitys osana sisäistä turvallisuutta on ilmeinen siitäkin syystä, että ulkopuolelta Eurooppaan kohdistuvia uhkia voidaan tunnistaa ja niihin voidaan vaikuttaa monesti ensimmäisenä ulkorajoilla. Esimerkiksi viimeaikaisen vierastaistelijajailmiön tunnistamiseen ja sen seurantaan liittyvät toimet tapahtuvat merkittävässä määrin ulkorajoilla. Valiokunnan näemyksen mukaan rajaturvallisuus on myös osa terrorismin torjuntaa.

Rajaturvallisuus on EU:ssa myös yksi niistä alueista, joissa on saavutettu yhteisötasolla merkittäviä askelia. Suomi on ollut tässä kehittämistyössä keskeisessä roolissa. Yhdenmukainen rajaturvallisuusjärjestelmä on vuodesta 2006 alkaen kehitetty kokonaisuutena, jolloin se palvelee parhai-

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2015 vp

ten niin sisäisen turvallisuuden kokonaisuutta kuin maahanmuuttovirtojen hallintaa ja tukee jäsenmaille kuuluvaa jakamatonta vastuuta niiden ulkorajojen valvonnasta. Yhden tai yksittäisen osa-alueen kehittäminen voi viedä huomion pois kokonaisuudesta. Valiokunta katsookin, että EU:n rajaturvallisuusjärjestelmää tulee myös jatkossa kehittää kokonaisuutena.

Tässä yhteydessä valiokunta korostaa myös monialaisen operatiivisen viranomaisyhteistyön merkitystä sisäistä turvallisuutta kehitettäessä. Suomella on tästä vahvaa osaamista ja kokemusta esimerkiksi poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyön (PTR-yhteistyö) muodossa, jota on voitu tarjota malliksi myös eurooppalaisen yhteistyön ja tiedonvaihdon kehittämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että tällaista yhteistyötä voidaan jatkaa ja kehittää EU-kontekstissa myös jatkossa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 11.6.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Pirkko Mattila ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Thomas Blomqvist r
jäsen Antti Häkkänen kok
jäsen Mika Kari sd
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
varajäsen Pertti Hakanen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne